Sbírka soudních rozhodnutí

STANOVISKO GENERÁLNÍHO ADVOKÁTA
YVESE BOTA
přednesené dne 10. dubna 2018 [1]

Věc C-122/17

David Smith
proti
Patricku Meadeovi,
Philipu Meadeovi,
FBD Insurance plc,
Irsku,
Attorney General

[žádost o rozhodnutí o předběžné otázce podaná Court of appeal (odvolací soud, Irsko)]

„Řízení o předběžné otázce – Sbližování právních předpisů – Pojištění občanskoprávní odpovědnosti z provozu motorových vozidel – Třetí směrnice 90/232/EHS – Článek 1 – Odpovědnost za škody na zdraví všech osob cestujících ve vozidle s výjimkou řidiče – Povinné pojištění – Přímý účinek směrnic – Povinnost nepoužít vnitrostátní právní úpravu odporující směrnici – Možnost státu dovolávat se směrnice vůči jednotlivci“

1. Projednávaná žádost o rozhodnutí o předběžné otázce se týká výkladu třetí směrnice Rady 90/232/EHS ze dne 14. května 1990, o sbližování právních předpisů členských států týkajících se pojištění občanskoprávní odpovědnosti z provozu motorových vozidel [2].

2. Tato žádost byla předložena v rámci sporu původně vedeném mezi D. Smithem a pány Patrickem a Philipem Meadeovými, společností FBD Insurance plc (dále jen „FBD“), Irskem a Attorney General, o náhradu škody, kterou utrpěl D. Smith v důsledku dopravní nehody s účastí vozidla, které řídil Patrick Meade a jehož vlastníkem byl Philip Meade.

3. Soudní dvůr v rozsudku ze dne 19. dubna 2007, Farrell (C-356/05, EU:C:2007:229), rozhodl, že článek 1 třetí směrnice musí být vykládán tak, že brání vnitrostátní právní úpravě, podle které povinné pojištění občanskoprávní odpovědnosti za škodu z provozu motorového vozidla nepokrývá odpovědnost za škodu na zdraví způsobenou osobám cestujícím v části vozidla, která nebyla navržena ani vyrobena se sedadly pro cestující [3]. Soudní dvůr rovněž rozhodl, že článek 1 třetí směrnice splňuje všechny podmínky požadované k tomu, aby vyvolával přímý účinek, a tudíž přiznává jednotlivcům práva, která mohou uplatnit přímo u vnitrostátních soudů [4].

1 – Původní jazyk: francouzština.

2 – Úř. věst. 1990, L 129, s. 33, dále jen „třetí směrnice“.

3 – Rozsudek ze dne 19. dubna 2007, Farrell (C-356/05, EU:C:2007:229, bod 36).

4 – Rozsudek ze dne 19. dubna 2007, Farrell (C-356/05, EU:C:2007:229, bod 44).

4. Soudní dvůr má objasnit důsledky rozsudku ze dne 19. dubna 2007, Farrell (C-356/05, EU:C:2007:229) v následujícím kontextu: přestože původní spor byl veden mezi D. Smithem a pány Meadeovými, ke kterým v postavení žalovaných přistoupili FBD, Irsko a Attorney General, předběžná otázka byla položena v procesní fázi, v níž proti sobě stojí společnost FBD, na niž přešla práva D. Smithe, a irský stát. Za těchto okolností Irsko na svou obhajobu namítá, že třetí směrnice je s to stanovit povinnost uvedeného pojistitele odškodnit D. Smithe. Soudu je tedy k posouzení předložen obecný problém, který sice není nový, ale objevuje se ve zvláštním procesním uspořádání, a sice zda směrnice může mít za následek uložení povinnosti jednotlivci v situaci, kdy stát nesprávně provedl uvedenou směrnici.

5. V tomto stanovisku uvedu nejprve důvody, proč mám za to, že v rámci sporu, v němž proti sobě stojí na jedné straně pojišťovna, na niž přešla práva poškozeného, které poskytla odškodnění, a na druhé straně stát, má vnitrostátní soud povinnost nepoužít ustanovení vnitrostátního práva, podle kterých povinné pojištění občanskoprávní odpovědnosti za škodu z provozu motorového vozidla nepokrývá odpovědnost za škodu na zdraví způsobenou osobám cestujícím v části vozidla, která nebyla navržena ani vyrobena se sedadly pro cestující, jejichž rozpor s článkem 1 třetí směrnice vyplývá z rozsudku ze dne 19. dubna 2007, Farrell (C-356/05, EU:C:2007:229).

6. Dále vysvětlím, proč mám za to, že takové odchýlení se od ustanovení vnitrostátního práva, která jsou v rozporu s článkem 1 třetí směrnice, nemůže mít za následek to, že by pojistitel, který dodržel uvedená ustanovení vnitrostátního práva, byl povinen nahradit oběti škodu, která není kryta schválenou pojistnou smlouvou.

I. Právní rámec

A. Unijní právo

7. Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2009/103/ES ze dne 16. září 2009 o pojištění občanskoprávní odpovědnosti z provozu motorových vozidel a kontrole povinnosti uzavřít pro případ takové odpovědnosti pojištění[5] zrušila směrnici Rady 72/166/EHS ze dne 24. dubna 1972 o sbližování právních předpisů členských států týkajících se pojištění občanskoprávní odpovědnosti z provozu motorových vozidel a kontroly povinnosti uzavřít pro případ takové odpovědnosti pojištění[6] a druhou směrnici Rady 84/5/EHS ze dne 30. prosince 1983 o sbližování právních předpisů členských států týkajících se pojištění občanskoprávní odpovědnosti z provozu motorových vozidel[7] a třetí směrnici. Vzhledem k době rozhodné z hlediska skutkového stavu v původním řízení je však třeba zrušené směrnice zohlednit.

8. Článek 3 odst. 1 první směrnice uváděl:

„Každý členský stát přijme […] veškerá nezbytná opatření, aby zajistil, že občanskoprávní odpovědnost z provozu vozidel, která mají obvyklé stanoviště na jeho území, byla kryta pojištěním. Rozsah pojištěné odpovědnosti a podmínky pojistného krytí se určí na základě těchto opatření."

9. Článek 1 odst. 1 druhé směrnice stanovil:

„Pojištění uvedené v čl. 3 odst. 1 [první směrnice] musí povinně zahrnovat jak věcné škody, tak škody na zdraví."

5 – Úř. věst. 2009, L 263, s. 11.

6 – Úř. věst. 1972, L 103, s. 1; Zvl. vyd. 06/01, s. 10, dále jen „první směrnice".

7 – Úř. věst. 1984, L 8, s. 17; Zvl. vyd. 06/07, s. 3, dále jen „druhá směrnice".

10. Článek 2 odst. 1 první pododstavec této směrnice stanovil:

„Každý členský stát přijme potřebná opatření k zabezpečení toho, aby pro účely čl. 3 odst. 1 [první směrnice] bylo ve vztahu k nárokům třetích osob poškozených nehodou považováno za neplatné jakékoli zákonné ustanovení či smluvní ujednání obsažené v pojistce vydané podle čl. 3 odst. 1 [první směrnice], které z pojištění vylučuje užívání či řízení vozidel:

– […]

– osobami porušujícími zákonem stanovené technické podmínky týkající se stavu a bezpečnosti dotyčného vozidla,

nebo aby pro účely čl. 3 odst. 1 [první směrnice] nebyly účinné […].“

11. Článek 1 první pododstavec třetí směrnice stanovil:

„[…] [P]ojištění uvedené v čl. 3 odst. 1 [první směrnice] [kryje] odpovědnost za škody na zdraví všech osob cestujících ve vozidle, s výjimkou řidiče, vyplývající z provozu vozidla.“

B. Irské právo

12. Článek 56 odst. 1 Road Traffic Act 1961 (zákon o silničním provozu z roku 1961), ve znění platném v době rozhodné z hlediska skutkového stavu v původním řízení (dále jen „zákon z roku 1961“) stanovil, že řidič není oprávněn řídit vozidlo s mechanickým pohonem na veřejné komunikaci v případě, že nemá sjednánu platnou schválenou pojistku pro nedbalost při užívání vozidla, která zakládá povinnost nahradit škodu jakékoli osobě, s výjimkou osoby, která byla vyjmuta.

13. Článek 56 odst. 3 zákona z roku 1961 stanovil, že používání vozidla v rozporu se zákazem obsaženým v čl. 56 odst. 1 je přečinem.

14. Podle čl. 65 odst. 1 písm. a) uvedeného zákona je „vyjmutou osobou“ ve smyslu čl. 56 odst. 1 téhož zákona:

„Každá osoba požadující náhradu škody na zdraví, kterou utrpěla, když byla v nebo na vozidle s mechanickým pohonem (nebo vozidle taženém takovýmto vozidlem), jehož se příslušný dokument týká, mimo vozidla s mechanickým pohonem, taženého vozidla nebo vozidel tvořících jízdní soupravy třídy určené pro účely tohoto odstavce v nařízeních přijatých ministrem, pokud uvedená nařízení nestanoví povinné pojištění občanskoprávní odpovědnosti za škodu způsobenou cestujícím vztahující se na:

i) jakoukoli část mechanicky poháněného vozidla, mimo velkých vozidel veřejné dopravy, není-li tato část vozidla navržena a vyrobena se sedadly pro cestující, nebo

ii) cestujícího nacházejícího se v karavanu připojenému k mechanicky poháněnému vozidlu v době, kdy se tato souprava vozidel pohybuje na veřejných místech.“

15. Článek 6 odst. 1 písm. a) Road Traffic (Compulsory Insurance) Regulations, 1962 (ministerské nařízení z roku 1962 o povinném pojištění v silničním provozu) ve znění platném v době rozhodné z hlediska skutkového stavu v původním řízení (dále jen „ministerské nařízení z roku 1962“) stanovil:

„Tato vozidla jsou určena pro účely použití [čl. 65 odst. 1 písm. a) zákona z roku 1961]:

a) veškerá vozidla kromě motorizovaných jízdních kol, která jsou navržena a vyrobena se sedadly pro cestující.“

II. Skutkové okolnosti sporu v původním řízení a předběžná otázka

16. Dne 19. června 1999 byl D. Smith velmi vážně zraněn, když se užitkové vozidlo (dodávka), v níž cestoval vzadu jako cestující, srazilo nedaleko Tullyallenu (Irsko) s jiným vozidlem, které rovněž jelo po veřejné komunikaci. V okamžiku nehody řídil užitkové vozidlo Patrick Meade a vlastnil jej Philip Meade. Uvedené užitkové vozidlo nebylo v zadní části vybaveno pevnými sedadly pro cestující.

17. Pojištění motorových vozidel, které uzavřel Philip Meade u pojišťovny FBD, bylo v okamžiku nehody v platnosti a bylo schválené v souladu s použitelnou irskou právní úpravou. Tato pojistná smlouva obsahovala ustanovení o výluce vztahující se na cestující v zadní části užitkového vozidla, která stanovila, že pojištění „cestujících“ se vztahuje pouze na cestujícího sedícího na pevném sedadle v přední části vozidla.

18. David Smith podal žalobu proti pánům Meadeovým pro nedbalost a zavinění.

19. Poté, co D. Smith uplatnil u FBD nárok na pojistné plnění, FBD dopisem ze dne 13. srpna 2001 odmítla zaplatit Philipu Meadeovi náhradu škody na zdraví způsobené D. Smithovi. Tato pojišťovna s odkazem na výluku obsaženou v pojistné smlouvě namítla, že se uvedená pojistka nevztahuje na škody na zdraví způsobené osobám přepravovaným jako cestující v části vozidla, která nebyla ani navržena, ani vyrobena se sedadly pro cestující.

20. Dne 19. dubna 2007 Soudní dvůr vydal rozsudek Farrell (C-356/05, EU:C:2007:229), ve kterém ve vztahu k irské právní úpravě dotčené ve věci v původním řízení v podstatě rozhodl, že článek 1 třetí směrnice musí být vykládán v tom smyslu, že brání vnitrostátní právní úpravě, podle které povinné pojištění občanskoprávní odpovědnosti za škodu z provozu motorového vozidla nepokrývá odpovědnost za škodu na zdraví způsobenou osobám cestujícím v části vozidla, která nebyla navržena ani vyrobena se sedadly pro cestující, a že toto ustanovení splňuje všechny podmínky požadované k tomu, aby vyvolávalo přímý účinek, a tudíž přiznává jednotlivcům práva, která mohou uplatnit přímo u vnitrostátních soudů. Soudní dvůr měl nicméně za to, že přísluší vnitrostátnímu soudu, aby ověřil, zda se lze uvedeného ustanovení dovolávat vůči takovému subjektu, jako je subjekt dotčený ve věci, v níž byl vydán tento rozsudek.

21. High Court (vrchní soud, Irsko), který rozhodoval spor mezi D. Smithem na jedné straně a pány Meadeovými, FBD, Irskem a Attorney General na druhé straně v prvním stupni, dospěl v rozsudku ze dne 5. února 2009 k závěru, že čl. 65 odst. 1 písm. a) zákona z roku 1961 a článek 6 ministerského nařízení z roku 1962 lze vykládat v souladu s ustanoveními třetí směrnice.

22. Dne 10. února 2009 High Court (vrchní soud) potvrdil dohodu o smíru uzavřenou mezi pojišťovnou FBD a D. Smithem v návaznosti na rozsudek ze dne 5. února 2009. V souladu s touto dohodou pojišťovna FBD vyplatila za Philipa Meadea D. Smithovi částku 3 miliony eur. Davidovi Smithovi byl následně ustanoven soudní opatrovník. V důsledku vyplacení této částky vstoupila FBD do práv D. Smithe.

23. Řízení o žalobě proti pánům Medeovým na jedné straně a Irsku a Attorney General na druhé straně bylo odročeno.

24. Společnost FBD se proti rozsudku High Court (vrchního soudu) odvolala k předkládajícímu soudu, kterým je Court of appeal (odvolací soud, Irsko) s tím, že prvně uvedený soud nesprávně použil judikaturu vyplývající z rozsudku ze dne 13. listopadu 1990, Marleasing (C-106/89, EU:C:1990:395) tím, že vyložil vnitrostátní právo *contra legem*, a že tedy jeho rozsudek přiznává třetí směrnici se zpětnou účinností horizontální přímý účinek vůči společnosti FBD, neboť je soukromou pojišťovnou. Společnost FBD mimo jiné uvedla, že pokud by bylo jejímu odvolání vyhověno, bude od státu zpětně vymáhat částku vyplacenou D. Smithovi.

25. Court of appeal (odvolací soud) poukazuje na to, že v době rozhodné z hlediska skutečností v původním řízení byly osoby cestující v užitkových vozidlech, která nejsou vybavena pevnými sedadly nebo lavicemi, „vyloučenými osobami“ pro účely použití jak čl. 65 odst. 1 písm. a) zákona z roku 1961, ve znění pozdějších předpisů, tak ministerského nařízení z roku 1962, a že podle irského práva neexistovala zákonná povinnost je pojistit. Tento soud kromě jiného uvádí, že řidiči, kteří měli sjednáno pojištění odpovědnosti, nespáchali přečin tím, že řídili vozidlo, aniž by osoby cestující bez pevných sedadel byly pojištěny. Konečně předkládající soud uvádí, že čl. 65 odst. 1 písm. a) zákona z roku 1961 zněl tak, že i pokud by příslušný ministr chtěl přijmout nařízení za účelem rozšíření povinného pojištění na tyto osoby, dopustil by se tím překročení pravomoci, kdyby tak učinil.

26. Předkládající soud kromě toho uvádí, že otázka, která vyvstává v rámci odvolání, které mu bylo předloženo, se týká důsledků, které je třeba vyvodit z rozsudku ze dne 19. dubna 2007, Farrell (C-356/05, EU:C:2007:229). V tomto ohledu zdůrazňuje, že ve věci, ve které byl vydán uvedený rozsudek, řidič nebyl pojištěn, takže povinnost ručení připadla na Motor Insurers Bureau of Ireland (dále jen „MIBI“). Naproti tomu v rámci projednávané věci je FBD soukromý subjekt, který nemůže být považován za odnož státu. Kromě toho na rozdíl od věci, v níž byl vydán rozsudek ze dne 19. dubna 2007, Farrell (C-356/05, EU:C:2007:229), byl vlastník vozidla, Philip Meade, pojištěn, přestože podmínky pojištění výslovně vylučovaly pojištění cestujících, kteří jako D. Smith cestují v zadní části vozidla jinak než na pevném sedadle.

27. Předkládající soud vychází z předpokladu, že dotčené vnitrostátní právní předpisy nelze vykládat v souladu s prvním pododstavcem článku 1 třetí směrnice.

28. Court of Appeal (odvolací soud) nicméně – na rozdíl od High Court (vrchní soud) – dospěl k závěru, že obě dotčená vnitrostátní ustanovení jsou sama o sobě „průzračně jasná a zcela bez jakýchkoli rozporů“ a že obě ustanovení „výslovně vylučují případy, jako je tento, kdy se cestující nacházel v části mechanicky poháněného vozidla, která nebyla vybavena pevnými sedadly“ [8]. Jelikož se podle Court of Appeal (odvolací soudu) jednalo o volbu legislativní politiky, vyjádřil tento soud nesouhlas s výkladem High Court (vrchní soud), přičemž uvedl, že „není možné vyložit daná ustanovení způsobem, který by byl slučitelný s požadavky třetí směrnice, neboť takový postup by znamenal přijetí výkladu, který by byl *contra legem* a příčil by se skutečnému znění obou ustanovení“ [9].

29. Předkládající soud se tedy táže, co by měl vnitrostátní soud dělat v případě týkajícím se soukromých subjektů, pokud je použitelná vnitrostátní právní úprava zjevně v rozporu s ustanoveními směrnice a nelze ji vykládat způsobem, který by byl v souladu s těmito požadavky.

8 – Viz předkládací rozhodnutí (bod 32).

9 – Viz předkládací rozhodnutí (bod 34).

30. Court of appeal (odvolací soud) se v tomto ohledu domnívá, že z rozsudku ze dne 19. dubna 2016, DI (C-441/14, EU:C:2016:278) vyplývá, že pokud nelze zajistit konformní výklad, musí se vnitrostátní soud, je-li to možné, zdržet použití vnitrostátní právní úpravy, a to i v rámci sporů mezi jednotlivci.

31. Court of appeal (odvolací soud) tak dospěl k závěru, že čl. 65 odst. 1 písm. a) zákona z roku 1961 a článek 6 ministerského nařízení z roku 1962 nesmí být použity, jelikož z pojištění vylučují cestující, kteří necestují na pevném sedadle.

32. V tomto ohledu je Court of appeal (odvolací soud) toho názoru, že pokud by výraz „navržena a vyrobena se sedadly pro cestující“ obsažený v článku 6 ministerského nařízení z roku 1962 nebyl použit, musela by všechna ostatní vozidla mimo motorových jízdních kol spadat do působnosti čl. 65 odst. 1 písm. a) zákona z roku 1961, což by vedlo k právní povinnosti pojistit veškerá vozidla. Co se týče tohoto posledně uvedeného ustanovení, textem, který by neměl být použit, je čl. 65 odst. 1 písm. a) bod i) tohoto zákona.

33. Nepoužití těchto ustanovení by mělo retroaktivní účinek. Z toho by vyplývalo, že pojistná smlouva, která je předmětem původního řízení, by již neměla být považována za „schválenou“ ve smyslu čl. 62 odst. 1 písm. a) zákona z roku 1961. Podle předkládajícího soudu by se řidič a vlastník vozidla dotčeného v původním řízení za těchto podmínek teoreticky dopustili přečinu, první z nich tím, že řídil vozidlo na pozemních komunikacích bez schváleného pojištění, a druhý tím, že takové řízení umožnil.

34. Court of appeal (odvolací soud) má nicméně za to, že pokud by samotné ujednání o vyloučení cestujících, kteří necestují na pevných sedadlech, z pojištění, obsažené v pojistné smlouvě, která je předmětem původního řízení, bylo vyloučeno z důvodu rozporu s unijním právem, tato pojistná smlouva by opět byla automaticky považována za schválenou ve smyslu čl. 62 odst. 1 písm. a) zákona z roku 1961 a trestněprávní odpovědnost pánů Meadeových by odpadla.

35. Podle tohoto soudu pak vyvstává otázka, zda prohlášení nepoužitelnosti může nebo by mělo jít tak daleko a zda by takové prohlášení nemělo v podstatě formu horizontálního přímého účinku třetí směrnice vůči soukromému pojistiteli FBD.

36. Předkládající soud je tudíž toho názoru, že v projednávané věci jsou nastoleny složité a dosud nevyřešené otázky ohledně rozsahu, v jakém směrnice o pojištění motorových vozidel mohou mít přímé účinky vůči čistě soukromé straně, jako je FBD, po nezbytném odchýlení se od příslušných ustanovení čl. 65 odst. 1 písm. a) zákona z roku 1961 a článku 6 ministerského nařízení z roku 1962, s přihlédnutím k rozsudku ze dne 19. dubna 2007, Farrell (C-356/05, EU:C:2007:229).

37. Předkládající soud zdůrazňuje, že pokud je povinen nepoužít ustanovení o výluce z pojištění obsažené v pojistné smlouvě, vyplývá z toho, že D. Smith se správně domáhal náhrady škody po pánech Meadeových, a FBD tedy byla povinna odškodnit tyto žalované. Naproti tomu předkládající soud uvádí, že pokud není povinen zdržet se použití ustanovení o výluce z pojištění obsažené v pojistné smlouvě, bylo by přípustné, aby FBD požadovala od státu vrácení 3 milionů euro, které zaplatila D. Smithovi v rámci vyrovnání dle příslušných právních postupů, případně také podala žalobu na náhradu škody na základě judikatury Francovich a další [10].

38. Za těchto okolností se Court of appeal (odvolací soud) rozhodl přerušit řízení a položit Soudnímu dvoru následující předběžnou otázku:

„Pokud

10 – Rozsudek ze dne 19. listopadu 1991, Francovich a další (C-6/90 a C-9/90, EU:C:1991:428).

i) příslušná ustanovení vnitrostátního práva stanoví výjimku u zákonného pojištění motorových vozidel vztahující se na osoby, pro které nejsou v mechanicky poháněném vozidle žádná pevná sedadla,

ii) příslušná pojistná smlouva stanoví, že pojistné krytí je omezeno pouze na cestující, kteří cestují na pevných sedadlech, a tato smlouva v době nehody patřila mezi schválená pojištění ve smyslu vnitrostátního práva,

iii) příslušná vnitrostátní ustanovení obsahující tuto výluku z pojistného krytí byla prohlášena za neslučitelná s unijním právem v dřívějším rozhodnutí Soudního dvora (rozsudek ze dne 19. dubna 2007, Farrell C-356/05, EU:C:2007:229), a tudíž by neměla být použita, a

iv) znění těchto vnitrostátních ustanovení nedovoluje takový výklad, který by byl slučitelný s požadavky unijního práva,

je vnitrostátní soud ve sporu mezi soukromoprávními subjekty a soukromou pojišťovnou týkajícím se automobilové nehody, v jejímž důsledku došlo v roce 1999 k vážné škodě na zdraví u cestujícího, který necestoval na pevném sedadle, jestliže vnitrostátní soud považuje, se souhlasem účastníků řízení, za žalované soukromou pojišťovnu a stát […], povinen v případě, že neaplikuje příslušná ustanovení vnitrostátního práva, rovněž neaplikovat […] ustanovení o výluce z pojištění obsažené v pojistné smlouvě pro motorové vozidlo nebo jinak zabránit pojistiteli ve využití tehdy platné výluky, tak aby poškozený mohl být odškodněn přímo pojišťovnou na základě daného pojištění? A podpůrně, vedl by případně takový výsledek ve své podstatě k určité formě horizontálního přímého účinku směrnice vůči soukromoprávnímu subjektu způsobem, který unijní právo zakazuje?“

III. Analýza

39. Podstatou předběžné otázky, kterou je třeba podle mého názoru přeformulovat tak, aby se přizpůsobila uspořádání a předmětu sporu v původním řízení, se předkládající soud snaží v podstatě zjistit, zda v rámci sporu mezi pojišťovnou, na niž přešla práva poškozeného, kterému vyplatila odškodnění, na jedné straně, a na druhé straně státem, je povinen zdržet se použití ustanovení vnitrostátního práva, podle kterých povinné pojištění občanskoprávní odpovědnosti za škodu způsobenou provozem motorového vozidla nepokrývá odpovědnost za škodu na zdraví způsobenou osobám cestujícím v části motorového vozidla, která nebyla navržena ani vyrobena se sedadly pro cestující, jejichž rozpor s článkem 1 třetí směrnice vyplývá z rozsudku ze dne 19. dubna 2007, Farrell (C-356/05, EU:C:2007:229).

40. Zadruhé se předkládající soud Soudního dvora táže, zda takové odchýlení se od ustanovení vnitrostátního práva má za následek, že nemá být použito rovněž ustanovení o výluce z pojištění obsažené v předmětné pojistné smlouvě, což by znamenalo, že je náhradu škody poškozenému povinen uhradit pojistitel.

41. Za účelem správného pochopení procesního uspořádání, ve kterém byla podána projednávaná žádost o rozhodnutí o předběžné otázce, je třeba uvést, že jak bylo potvrzeno na jednání, spor v původním řízení v procesní fázi, ve které byla položena tato předběžná otázka, vedou proti sobě pojišťovna FBD a irský stát. Jedná se tedy o právní spor vertikální povahy.

42. V tomto ohledu se projednávaná věc odlišuje od věci, ve které byl vydán rozsudek ze dne 19. dubna 2016, DI, C-441/14 (EU:C:2016:278), na který předkládající soud opakovaně odkazuje. Dodávám, že se tento rozsudek týkal možnosti dovolávat se vyloučení obecné zásady unijního práva v rámci sporu mezi jednotlivci, v projednávaném případě konkrétně zásady zákazu diskriminace na základě věku, ačkoli v projednávané věci se jedná o určení účinků směrnice. S ohledem na zvláštnosti směrnice jako aktu

sekundárního unijního práva, které byly Soudním dvorem mnohokráte zdůrazněny, se v každém případě nedomnívám, že poučení plynoucí z rozsudku ze dne 19. dubna 2016, DI (C-441/14, EU:C:2016:278) lze automaticky přenést na případ, který se týká otázky účinků směrnice v jenom konkrétním případě.

43. V rámci vertikálního sporu dotčeného ve věci v původním řízení v podstatě vyvstává otázka, zda je směrnice způsobilá přímo uložit povinnost jednotlivci, v projednávaném případě konkrétně společnosti FBD. Tato otázka vyvstává, neboť právě toto na svou obhajobu namítá irský stát, aby mu nebyla uložena povinnost odškodnit D. Smithe.

44. Při jednání bylo přitom potvrzeno, že v rámci odvolacího řízení u Court of appeal (odvolací soud), v němž proti sobě stojí společnost FBD a irský stát, nebylo zahájeno žádné řízení směřující k určení odpovědnosti státu z důvodu porušení unijního práva na základě judikatury vycházející z rozsudku ze dne 19. listopadu 1991, Francovich a další. (C-6/90 a C-9/90, EU:C:1991:428). To potvrzují i informace poskytnuté předkládajícím soudem, podle kterých v průběhu jednání před předkládajícím soudem advokát společnosti FBD uvedl, že pokud by odvolání jeho klienta bylo vyhověno, pokusí se klient s využitím vhodných zákonných prostředků, včetně případné žaloby na náhradu škody na základě rozsudku Francovich a další [11], získat od státu náhradu částky, kterou vyplatil D. Smithovi [12].

45. Z výše uvedeného vyvozuji, že na odpovědi na předběžnou otázku položenou předkládajícím soudem bude záviset případné následné podání žaloby společností FBD s cílem získat od státu zpět částku, kterou tento pojistitel zaplatil D. Smithovi.

46. V rámci této procesní strategie se tedy účastníci sporu ve věci v původním řízení snaží předem zjistit, což se odrazilo i v předběžné otázce položené Soudnímu dvoru předkládajícím soudem, jaké povinnosti ukládá unijní právo společnosti FBD a irskému státu v takové situaci, jako je situace dotčená v původním řízení.

47. Je zřejmé, že pokud by odpověď Soudního dvora byla v tom smyslu, že navzdory nesprávnému provedení článku 1 třetí směrnice irským státem je společnost FBD skutečně povinna odškodnit D. Smithe, tento pojistitel by mohl spíše upustit od právních kroků, jejichž cílem by bylo nahrazení částky zaplacené D. Smithovi tímto státem, ať již z titulu odpovědnosti uvedeného státu v rámci žaloby na náhradu škody vycházející z judikatury Francovich a další [13], nebo případně za použití jiných procesních mechanismů, které umožňuje irské právo.

48. V rámci žaloby projednávané před Court of appeal (odvolací soud) společnost FBD vstoupila do práv poškozeného D. Smithe [14]. V této fázi řízení je třeba rozhodnout, zda má podle unijního práva povinnost nahradit poškozenému škodu pojistitel nebo stát. K určení dlužníka této pohledávky na odškodnění je nejprve nutno ověřit opodstatněnost úvah High Court (vrchní soud), tedy že čl. 65 odst. 1 písm. a) zákona z roku 1961 a článek 6 ministerského nařízení z roku 1962 mohly být vykládány v souladu se třetí směrnicí a že z toho vyplývá, že ustanovení o výluce uvedené v pojistné smlouvě je třeba prohlásit za neplatné.

49. Jak jsem uvedl dříve, předkládající soud tento předpoklad zpochybňuje. Proto nyní tento soud zkoumá sporná tvrzení z hlediska přímého účinku třetí směrnice.

11 – Rozsudek ze dne 19. listopadu 1991, Francovich a další (C-6/90 a C-9/90, EU:C:1991:428).

12 – Viz předkládací rozhodnutí (bod 9).

13 – Rozsudek ze dne 19. listopadu 1991, Francovich a další (C-6/90 a C-9/90, EU:C:1991:428).

14 – Viz předkládací rozhodnutí (body 8 a 25).

50. Podle ustálené judikatury Soudního dvora každý vnitrostátní soud, který rozhoduje v rámci své pravomoci, má povinnost uplatňovat v plném rozsahu unijní právo a chránit práva, která toto právo přiznává jednotlivcům, tím, že ponechá nepoužité jakékoli ustanovení vnitrostátního práva, které by s touto zásadou bylo případně v rozporu [15].

51. Připomínám, že podle čl. 3 odst. 1 první směrnice platí, že „[k]aždý členský stát přijme […] veškerá nezbytná opatření, aby zajistil, že občanskoprávní odpovědnost z provozu vozidel, která mají obvyklé stanoviště na jeho území, byla [bude] kryta pojištěním“. Článek 1 první pododstavec třetí směrnice mimo jiné uvádí, že „[…] pojištění uvedené v čl. 3 odst. 1 [první směrnice] [kryje] odpovědnost za škody na zdraví všech osob cestujících ve vozidle, s výjimkou řidiče, vyplývající z provozu vozidla“.

52. V rozsudku ze dne 19. dubna 2007, Farrell (C-356/05, EU:C:2007:229) Soudní dvůr rozhodl, že článek 1 třetí směrnice musí být vykládán v tom smyslu, že brání vnitrostátní právní úpravě, podle které povinné pojištění občanskoprávní odpovědnosti za škodu způsobenou provozem motorového vozidla nepokrývá odpovědnost za škodu na zdraví způsobenou osobám cestujícím v části motorového vozidla, která nebyla navržena ani vyrobena se sedadly pro cestující [16].

53. Soudní dvůr rovněž rozhodl, že článek 1 třetí směrnice splňuje všechny podmínky požadované k tomu, aby vyvolával přímý účinek, a tudíž přiznává jednotlivcům práva, která mohou uplatnit přímo u vnitrostátních soudů [17].

54. Připomněl v tomto ohledu ustálenou judikaturu, z níž vyplývá, že ustanovení směrnice má přímý účinek, jeví-li se z hlediska svého obsahu jako bezpodmínečné a dostatečně přesné [18].

55. Soudní dvůr uvedl, že článek 1 třetí směrnice tato kritéria splňuje s tím, že tento článek umožňuje určit jak povinnost členského státu, tak okruh oprávněných osob a že obsah těchto ustanovení je bezpodmínečný a přesný [19]. Z toho důvodu se podle Soudního dvora lze dovolávat článku 1 třetí směrnice za účelem vyloučení ustanovení vnitrostátního práva, která vylučují z pojistného krytí povinného pojištění osoby cestující v jakékoli části vozidla, která není navržena ani vyrobena se sedadly pro cestující [20].

56. Pokud jde o otázku, zda by toto ustanovení mohlo být uplatněno vůči subjektu garantujícímu poskytnutí náhrady uvedenému v čl. 1 odst. 4 druhé směrnice, tato byla nastíněna v rozsudku ze dne 19. dubna 2007, Farrell (C-356/05, EU:C:2007:229) a následně doplněna v rozsudku ze dne 10. října 2017, Farrell (C-413/15, EU:C:2017:745).

57. V posledně uvedeném rozsudku Soudní dvůr rozhodl, že ustanovení směrnice, jež mohou mít přímý účinek, se lze dovolávat vůči soukromoprávnímu subjektu, kterému byl členským státem svěřen takový úkol ve veřejném zájmu, jako je úkol, který je neodmyslitelně spjatý s povinností uloženou členským státům v čl. 1 odst. 4 druhé směrnice a který je pro tento účel nadán na základě zákona takovými výjimečnými pravomocemi, jako je pravomoc vyžadovat od pojistitelů provozujících na území dotyčného členského státu pojištění motorových vozidel, aby se stali jeho členy a financovali jej [21].

15 – Rozsudek ze dne 9. března 1978, Simmenthal (106/77, EU:C:1978:49, bod 21).

16 – Rozsudek ze dne 19. dubna 2007, Farrell (C-356/05, EU:C:2007:229, bod 36).

17 – Rozsudek ze dne 19. dubna 2007, Farrell (C-356/05, EU:C:2007:229, bod 44).

18 – Rozsudek ze dne 19. dubna 2007, Farrell (C-356/05, EU:C:2007:229, bod 37 a citovaná judikatura).

19 – Rozsudek ze dne 19. dubna 2007, Farrell (C-356/05, EU:C:2007:229, bod 38).

20 – Rozsudek ze dne 19. dubna 2007, Farrell (C-356/05, EU:C:2007:229, bod 38).

21 – Rozsudek ze dne 10. října 2017, Farrell (C-413/15, EU:C:2017:745, bod 42).

58. Na rozdíl od věcí, v nichž byly vydány oba rozsudky Farrell [22], se spor v původním řízení netýká irského subjektu garantujícího náhrady škody, tedy MIBI. Je tomu tak pravděpodobně proto, že na rozdíl od vlastníka vozidla, v němž seděla Elaine Farrellová, vlastník vozidla (Philip Meade), v němž cestoval D. Smith, řádně uzavřel pojištění vozidla.

59. Jak jsem již uvedl výše, v procesní fázi původního řízení, v jejímž rámci byla podána projednávaná žádost o rozhodnutí o předběžné otázce, proti sobě stojí společnost FBD a irský stát.

60. Jelikož přímý účinek článek 1 třetí směrnice byl již uznán, nelze pochybovat o tom, že společnost FBD má možnost dovolávat se tohoto ustanovení směrnice vůči irskému státu za účelem vyloučení použití vnitrostátních ustanovení, která jsou v rozporu se třetí směrnicí. To, co je možné vůči odnoži státu, jako je MIBI, musí tím spíše platit vůči samotnému státu v postavení orgánu veřejné moci. Je třeba zabránit tomu, aby stát mohl získat výhodu tím, že porušuje unijní právo [23].

61. Z výše uvedeného vyplývá, že v rámci sporu projednávaného před předkládajícím soudem se společnost FBD může dovolávat článku 1 třetí směrnice za účelem vyloučení použití čl. 65 odst. 1 písm. a) zákona z roku 1961 a článku 6 ministerského nařízení z roku 1962.

62. Pokud irský systém nestanoví, že v případě, kdy vlastník vozidla má sjednanou pojistnou smlouvu, která nezahrnuje určité riziko [24], které by ale tato smlouva pokrývat měla, pokud by stát provedl správně článek 1 třetí směrnice, odškodňuje subsidiárně subjekt garantující náhradu, nese finanční důsledky uvedený členský stát.

63. Na rozdíl od výkladu, jehož uznání chce dosáhnout irská vláda, odchýlení se od vnitrostátních ustanovení, která jsou v rozporu s článkem 1 třetí směrnice, nemůže mít automaticky za následek to, že na pojistitele dopadne povinnost odškodnit D. Smithe. Podotýkám, že ustanovení o výluce v pojistné smlouvě, která je předmětem původního řízení, představuje provádění pravidel stanovených vnitrostátním zákonodárcem za účelem vzniku schváleného pojištění. V rámci sporu v původním řízení se irský stát nemůže dovolávat článku 1 třetí směrnice za účelem vyloučení použití této smluvní klauzule a vyvodit z něj povinnost pojistitele nést náklady na odškodnění D. Smithe.

64. Připuštění takového přenesení odpovědnosti za důsledky nesprávného provedení směrnice by bylo v rozporu s ustálenou judikaturou Soudního dvora, podle níž akt sekundárního práva Unie, jako je směrnice, nemůže s ohledem na jeho povahu a vlastnosti přímo ukládat povinnosti jednotlivcům.

65. V tomto ohledu je namístě připomenout, že podle článku 288 třetího pododstavce SFEU platí donucující charakter směrnice, z něhož vychází možnost se této směrnice dovolávat, pouze pro „každý stát, kterému je určena“ [25]. Z toho podle ustálené judikatury vyplývá, že směrnice nemůže sama o sobě ukládat povinnosti jednotlivci, a nemůže tedy jako taková být vůči němu uplatňována před vnitrostátním soudem [26]. Podle Soudního dvora by rozšíření možnosti dovolávat se neprovedených směrnic na oblast vztahů mezi jednotlivci znamenalo přiznat Evropské unii pravomoc stanovovat s okamžitým účinkem povinnosti k tíži jednotlivců, ačkoli Unie má tuto pravomoc pouze tam, kde je

22 – Rozsudky ze dne 19. dubna 2007, Farrell (C-356/05, EU:C:2007:229), a ze dne 10. října 2017, Farrell (C-413/15, EU:C:2017:745).

23 – Rozsudek ze dne 10. října 2017, Farrell (C-413/15, EU:C:2017:745, bod 32 a citovaná judikatura).

24 – Jak Soudní dvůr rozhodl v rozsudku ze dne 11. července 2013, Csonka a další (C-409/11, EU:C:2013:512), „[v]yplacení náhrady škody takovým subjektem tedy bylo myšleno jako nejzazší opatření, stanovené pouze pro případ, kdy byly škody způsobeny nezjištěným vozidlem nebo vozidlem, u něhož nebyla splněna pojistná povinnost stanovená v čl. 3 odst. 1 první směrnice (bod 30 a citovaná judikatura). Posledně uvedený případ se podle Soudního dvora týká „vozidl[a], u něhož neexistuje smlouva o pojištění“ (bod 31).

25 – Viz rozsudek ze dne 12. prosince 2013, Portgás (C-425/12, EU:C:2013:829, bod 22).

26 – Viz zejména rozsudek ze dne 10. října 2017, Farrell (C-413/15, EU:C:2017:745, bod 31 a citovaná judikatura). Jak Soudní dvůr rozhodl v rozsudku ze dne 8. října 1987, Kolpinghuis Nijmegen (80/86, EU:C:1987:431), „vnitrostátní orgán se nemůže dovolávat k tíži jednotlivce ustanovení směrnice, jejíž nezbytné provedení do vnitrostátního práva se dosud neuskutečnilo“ (bod 10). Viz rovněž rozsudek ze dne 27. února 2014, OSA (C-351/12, EU:C:2014:110, bod 47 a citovaná judikatura).

jí udělena pravomoc přijímat nařízení [27]. Z této judikatury vyplývá, že i když jednotlivec spadá do osobní působnosti směrnice, nelze se jejích ustanovení jako takových vůči němu před vnitrostátními soudy dovolávat [28]. Ustanovením směrnice by tedy neměl být přiznán vertikální přímý účinek, jelikož stát se nemůže dovolávat svého vlastního pochybení vůči jednotlivcům [29].

66. Na rozdíl od toho, co tvrdila irská vláda v rámci tohoto řízení o předběžné otázce, povinnost společnosti FBD nést náklady na odškodnění D. Smithe nemůže vyplývat z analogického použití směru judikatury vyplývajícího z rozsudků ze dne 30. dubna 1996, CIA Security International (C-194/94, EU:C:1996:172), a ze dne 26. září 2000, Unilever (C-443/98, EU:C:2000:496), které se oba týkaly výkladu směrnice Rady 83/189/EHS ze dne 28. března 1983 o postupu při poskytování informací v oblasti norem a technických předpisů [30]. Jak Soudní dvůr uvedl v bodě 51 posledně uvedeného rozsudku, specifičnost tohoto směru judikatury vychází z konstatování, že „směrnice 83/189 vůbec nedefinuje hmotněprávní obsah právní normy, na jejímž základě musí vnitrostátní soud rozhodnout spor, který mu byl předložen. Nezakládá ani práva, ani povinnosti jednotlivců“.

67. Kromě toho rozsudek ze dne 28. března 1996, Ruiz Bernáldez (C-129/94, EU:C:1996:143) nemůže být podle mého názoru chápán tak, že by měl státu umožňovat dovolávat se článku 1 třetí směrnice proti společnosti FBD tak, aby FBD nesla náklady na odškodnění, neboť otázka možnosti dovolávat se směrnice vůči jednotlivci nebyla jako taková Soudním dvorem v tomto rozsudku zkoumána.

68. Konečně zdůrazňuji, že uložit společnosti FBD povinnost nést náklady na odškodnění D. Smithe za takových okolností, jako jsou okolnosti případu posuzovaného v původním řízení, by vedlo k nespravedlivému výsledku a bylo by v rozporu se zásadou právní jistoty. Jak totiž správně uvádí předkládající soud, je zřejmé, že takový soukromý subjekt jako je společnost FBD zjevně jednal na základě sporných vnitrostátních ustanovení upravujících výluky z pojištění, a to proto, aby poskytl schválenou pojistnou smlouvu. Společnost FBD neměla smluvní svobodu a ustanovení pojistné smlouvy nebyla výsledkem samostatného jednání ze strany pojistitele, ale jednání nařízeného vnitrostátními právními předpisy.

69. Kromě toho, jak správně uvádí předkládající soud, „není pochyb o tom, že náklady na pojistnou smlouvu vypracovanou společností FBD v projednávaném případě odráží to, co bylo oprávněně očekáváno jako omezení rizik, která byla předmětem pojištění, a tato rizika nezahrnovala cestující v užitkových vozech nevybavených pevnými sedadly“ [31]. Připustit vertikální přímý účinek vyplývající z článku 1 třetí směrnice by znamenalo přimět pojistitele nést náklady plnění, které nebylo stanoveno ve smlouvě.

70. Za těchto okolností nemohu připustit, aby vyloučení ustanovení vnitrostátního práva, která jsou v rozporu s článkem 1 třetí směrnice ve sporu mezi společností FBD a irským státem znamenalo pro tohoto pojistitele, se zpětnou účinností, přímou povinnost stanovenou v uvedeném článku, a sice „odškodnění za škody na zdraví všech osob cestujících ve vozidle, s výjimkou řidiče, vyplývající z provozu vozidla“.

71. I kdybych měl za to, že povinnost pojistitele vyplývala nikoliv z článku 1 třetí směrnice, nýbrž z ustanovení vnitrostátního práva, které by bylo zbaveno částí, které jsou s tímto článkem v rozporu, nemění to nic na mém postoji založeném na obecném pravidlu, podle něhož stát nemůže tím či oním způsobem získat nějakou výhodu nesprávným provedením směrnice tím, že se pokusí uložit pojistiteli povinnost krýt rizika, která stát sám výslovně vyňal z povinného pojištění.

27 – Viz zejména rozsudek ze dne 10. října 2017, Farrell (C-413/15, EU:C:2017:745, bod 31 a citovaná judikatura).

28 – Viz rozsudek ze dne 12. prosince 2013, Portgás, C-425/12, EU:C:2013:829, bod 25).

29 – V tomto ohledu viz Simon, D: *Le Système juridique communautaire*, 3. vydání, Presses universitaires de France, Paříž, 2001, § 317, zvláště s. 396 a 397.

30 – Úř. věst. 1983, L 109, s. 8.

31 – Viz předkládací rozhodnutí (bod 33).

72. V tomto ohledu připomínám, že jak vyplývá z čl. 3 odst. 1 první směrnice a čl. 1 prvního pododstavce třetí směrnice, přísluší každému členskému státu, aby přijal veškerá vhodná opatření k zajištění toho, aby občanskoprávní odpovědnost z provozu motorových vozidel za škody na zdraví, které utrpěly osoby cestující ve vozidle, jako je D. Smith, byla kryta pojištěním. Jestliže členský stát taková opatření nepřijal, a dokonce, jako v projednávané věci, přijal opatření mající za následek vyloučení náhrady takových škod z pojistných smluv, měl by podle mého názoru nést z toho plynoucí finanční důsledky.

73. Stručně řečeno, pojistitel neporušil ani pravidlo stanovené v čl. 1 prvním pododstavci třetí směrnice ani ustanovení vnitrostátního práva, kterými byl tento článek proveden. Uvedené ustanovení porušil stát tím, že jej nesprávně provedl. Neměl by z této situace nesprávného provedení směrnice do vnitrostátního práva mít výhodu.

74. Je i v souladu s logikou judikatury, která vyvodila přímý účinek směrnic, aby se taková soukromá osoba, jako je společnost FBD, která, jak připomínám, vstoupila do práv poškozeného, mohla v rámci sporu se státem domáhat dodržování jeho závazků. V tomto ohledu připomínám, že základem teorie přímého účinku je argument „bdělost jednotlivců, majících zájem na ochraně svých práv“ [32].

75. S ohledem na výše uvedené závěry lze situaci v projednávané věci shrnout následovně: přijetím dohody o smíru s D. Smithem v návaznosti na rozsudek High Court (vrchní soud) ze dne 5. února 2009 s cílem nahradit mu škodu, společnost FBD ve skutečnosti splnila povinnost, která příslušela irskému státu. Taková povinnost nemůže být právně přenesena na společnost FBD, neboť by to znamenalo přímý účinek čl. 1 prvního pododstavce třetí směrnice vůči tomuto pojistiteli, protože by jej nutilo krýt rizika, která nebyla zahrnuta do výpočtu pojistného.

76. Situaci dotčenou v původním řízení lze postavit na roveň bezdůvodnému obohacení irského státu, a proto by měla být napravena s cílem zajistit soulad s čl. 3 odst. 1 první směrnice a čl. 1 prvním pododstavcem třetí směrnice.

77. Z výše uvedených úvah vyplývá, že v rámci sporu, v němž proti sobě stojí na jedné straně pojišťovna, která vstoupila do práv poškozeného, jemuž poskytla odškodnění, a na druhé straně stát, má vnitrostátní soud povinnost nepoužít ustanovení vnitrostátního práva, podle kterých povinné pojištění občanskoprávní odpovědnosti za škodu způsobenou provozem motorového vozidla nepokrývá odpovědnost za škodu na zdraví způsobenou osobám cestujícím v části motorového vozidla, která nebyla navržena ani vyrobena se sedadly pro cestující, jejichž rozpor s článkem 1 třetí směrnice vyplývá z rozsudku ze dne 19. dubna 2007, Farrell (C-356/05, EU:C:2007:229).

78. Takové odchýlení se od ustanovení vnitrostátního práva, která jsou v rozporu s článkem 1 třetí směrnice, nemůže mít za následek to, že pojišťovatel postupující podle těchto vnitrostátních ustanovení bude povinen nahradit poškozenému škodu, která není kryta schválenou pojistnou smlouvou.

32 – Rozsudek ze dne 5. února 1963, van Gend & Loos (26/62, EU:C:1963:1, s. 25). Odkazuji také na stanovisko generálního advokáta N. Wahla ve věci Portgás (C-425/12, EU:C:2013:623), v nichž připomněl, když odkázal na rozsudek ze dne 26. února 1986, Marshall (152/84, EU:C:1986:84, bod 47), že „uznání přímého účinku směrnic spočívá v konečném důsledku na dvou komplementárních cílech: nutnosti účinně zajistit práva, jež mohou vyplývat jednotlivcům z těchto aktů, jakož i potřebě uložit sankci vnitrostátním orgánům, které nerespektovaly závazný účinek a nezajistily jejich účinné uplatnění“ (bod 30).

IV. Závěry

79. S ohledem na výše uvedené navrhuji, aby Soudní dvůr odpověděl na předběžnou otázku položenou Court of appeal (odvolací soud) následovně:

„1) V rámci sporu mezi pojišťovací společnosti, jež vstoupila do práv poškozeného, jemuž poskytla odškodnění, na jedné straně a státem na straně druhé má vnitrostátní soud povinnost nepoužít ustanovení vnitrostátního práva, podle kterých povinné pojištění občanskoprávní odpovědnosti za škodu způsobenou provozem motorového vozidla nepokrývá odpovědnost za škodu na zdraví způsobenou osobám cestujícím v jakékoli části motorového vozidla, která nebyla navržena ani vyrobena se sedadly pro cestující, jejichž rozpor s článkem 1 třetí směrnice Rady 90/232/EHS ze dne 14. května 1990 o sbližování právních předpisů členských států týkajících se pojištění občanskoprávní odpovědnosti z provozu motorových vozidel vyplývá z rozsudku ze dne 19. dubna 2007, Farrell (C-356/05, EU:C:2007:229).

2) Takové odchýlení se od ustanovení vnitrostátního práva, která jsou v rozporu s článkem 1 třetí směrnice 90/232, nemůže mít za následek, že pojišťovatel postupující podle uvedených vnitrostátních ustanovení bude povinen nahradit poškozenému škodu, která není kryta schválenou pojistnou smlouvou.“